

MONTSERRAT CARNÉ I PENALVA

L'ART CONTEMPORANI: CRISI O RENOVACIÓ?

Quan es tracta de fer recapitulacions o balanç d'un llarg període històric, de fets artístics i objectes d'art n'hi ha molts; massa, tanmateix.

Des de la posició d'una nació com la nostra —Catalunya, un niu de moviments i

d'artistes— es pot dir que es peca d'excés, de desmesurada pretensió. Tenim història, memòria i un munt d'objectes que esdevenen el dolç encant dels records. Però avui sentim amb por aquesta nostàlgia pels «fets», ja que enterboleix

Miriam Otaegui

l'esdevenidor, aquest futur obscur que se'ns menja poc a poc.

Com en els altres temes més materialistes, l'art està immers actualment dins una fúria esbojarrada quasi tocant als punts senyalitzadors dels *rankings* de vendes, d'oferta i demanda. El *marketing* substitueix les primeres pretensions del nostre art antic; també les vendes i factures substitueixen els manifestos de les ideologies d'avantguarda.

No vull pecar de catastròfica, però són certs: el desconcert d'avui en tot el que fa referència a l'art, i els grans contrastos que existeixen entre l'evolució real de l'art i la desconexió amb els gustos i coneixements populars.

És aquí on s'ha de «revalorar» l'art que s'ha fet durant mil anys de la nostra història?

O és millor, si més no, fer intents de reflexió sobre on som i on s'encamina l'art denominat Contemporani? Dic contemporani, ja que el terme «modern» per a uns és antic i obsolet, per altres un misteri de taques de color totalment mudes.

Es podria intentar de rebatre aquestes paraules amb els típics arguments que dirien que es nega la importància de la història, dels «eterns valors». No; no va per aquí la qüestió. Aquesta reflexió parteix des d'ara, però amb una visió feta d'història i de respecte per al passat. Però és cert que no vull negar la defensa que s'ha de fer de tot el que és nou, encara que estigui en l'aprenentatge, encara que sigui a costa del passat, si això possibilita la maduresa.

Estimo l'art d'ara, l'abstracció i, si cal, la figuració, també els nous «media», però sí que és precís i necessari que aquest neixi d'una mentalitat canviant, renovada i amb un desig d'evolució, ja que tot el que es mou, viu. I, certament, l'art és pensament, i tota manifestació artística sense pensament no és res. Com no ho és ara, ni com no ho estat mai, per molt que ens agradin els quadres, sols amb deix de temps empal·lat sobre la tela.

I l'artista, on és avui?

Si parlem de fets artístics, obres i moviments, ens hem de plantejar per força on queda la mà executora, la mà viva. L'artista, des que es reconeix l'art com a Art, ha passat per un calvari d'etiquetes que van des de l'artesà al visionari, passant pel geni, el narrador, l'il·luminat i fins i tot el trencador de sistemes o el seu mantenidor.

És tan cabdal la seva figura? O és una entelèquia que dona forma als moviments i als corrents intel·lectuals i polítics?

Un diu: l'art és sentiment. L'altre, que l'art és bellesa, o el reflex de la natura, o ciència o expressió o missatge o llei o revolta o renovació o idea o res, res de res. L'artista, en tots aquests casos és el mitjà necessari. La seva tècnica dona forma als continguts que vol mostrar o reflectir.

Ara bé, ¿és l'artista una veu solitària i individual que dialoga amb la seva obra, o simplement és la mera conseqüència del seu temps, una veu reflectora del seu entorn?

Kandinsky, en el seu llibre *De lo espiritual en el Arte*, diu, a primers de segle, que «tota obra d'art és filla del seu temps, moltes vegades mare dels nostres sentiments». Reflex i interioritat que neixen d'un mateix centre. Individualitat i col·lectivitat que es barallen en un punt per a resultar-ne una Obra.

El sentiment és un fet abstracte, eteri; la bellesa també; però les obres es materialitzen i es fan, per tant, reals com punys que s'enfronten a la nostra cara demanant-nos una reacció. L'espectador d'ara sempre pateix dins la incògnita d'encertar o no el judici just d'una obra d'art contemporània. Serà bona? Serà dolenta? Què voldrà dir? I amb el patiment que passa, potser oblida deixar-se dur per l'emoció com si sentís una música suau. L'artista es qüestiona, també, si ha de ser capaç de transmetre o simplement reflectir el seu mestratge. La seva lluita passa per mantenir-se enfront de tot el que és

extern. L'espectador buscarà arguments fora de les idees per a entendre. Les galeries, els crítics i la «majoria», però, imposaran les lleis. El diner, el just canal.

Novetat, creativitat, competició

Quan en aquests anys 80 es qualifica una obra nova, quins són realment els criteris que se segueixen? Quina és la mentalitat?

Tota qualificació neix d'atorgar diferents graus a una escala de valors. Però quins són els d'aquesta època? Un canvi constant: *imaginació*; la contínua producció: *el consum*; l'atracció per la novetat: *la moda*. I aquesta és la roda on ha de córrer un artista d'ara. La competitivitat també l'esquitxa. I es confon la creativitat amb quantitat, la producció d'obres amb un fet artístic, on la idea —suposadament renovada— sols és qüestió de formes, i aquestes obliden ja qualsevol contingut. Malgrat que tot art és forma, entenc que la forma s'esgota per si mateixa. L'art per l'art serà, doncs, ara, una pura fal·làcia.

Crisi, renovació?

Sentim crisi en l'art quan, gràcies a tot el muntatge econòmic, perd, en certa manera, la seva essència. I això es pot concretar més quan és la pròpia societat (el poder) que «reconeix» l'Art dit d'avantguarda. El fa seu, l'absorbeix i l'integra al sistema com una part més dins l'organigrama. S'ha lligat tant a les convencions que està perdent l'autonomia, la llibertat i les conseqüents vivesa i mobilitat; i així, l'artista —fent un paper més de l'auca— entra per propi dret dins l'èlite, la gent en certa manera extraordinària.

Aquesta situació no provoca res, res no millora, es manté la immobilitat. Perquè tot el que es creia que de nou portaven l'art i les idees estètiques, es converteix en un vehicle de moda i l'artista en un fabricant de «productes» amb transcendència econòmica. I com que la moda

Miriam Otaegui

es basa en la publicitat, i aquesta en la sorpresa i l'originalitat, s'acaba confonent la gosadia dels joves amb la creativitat, oblidant, així, que sols de la maduresa pot néixer l'autèntica obra d'art. L'Art no ha de ser ni sorpresa ni exaltació d'esteticismes ni de qualitats tècniques, sinó veritats que siguin reflex sensible del nostre entorn, abstracció de l'espiritualitat que de sempre ha provocat l'evolució.

¿Cal dir, doncs, seguint l'esperit de Nietzsche que l'Art ha mort? No, certament que no; però si ens haguéssim de basar en el que hem

dit fins ara, ens agradaria que aquest «art», tan sense-sentit, morís d'una vegada.

Sí; perquè creiem en les possibilitats renovadores de l'artista, ja sigui jove o vell. Perquè creiem en l'espiritualitat de l'Art, ja sigui abstracte o figuratiu. Perquè notem sentit en moltes de tantes manifestacions artístiques que es van produint. Perquè existeix el sentiment artístic i la renovació constant de l'artista. Perquè traient tot el que és balder la resta continua en vida.